

UZASADNIENIE

Przedmiot i przebieg postępowania

1. Pozwem z dnia 24 grudnia 2019 r. (data wpływu) wniesionym w elektronicznym postępowaniu upominawczym powód F. O. z siedzibą w T. (Estonia) wniósł o zasądzenie od pozwanego M. C. kwotę 3 146,25 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów poniesionych na najem samochodu zastępczego, a także zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania. Postanowieniem z dnia 4 marca 2020 r. Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym Lublin – Zachód w Lublinie przekazał sprawę do Sądu Rejonowego dla Warszawy– Śródmieścia. W postanowieniu z dnia 7 lipca 2020 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie umorzył postanowienie na podstawie art. 505³⁶ k.p.c. Postanowieniem z dnia 16 grudnia 2020 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił zażalenie powoda na to postanowienie. (akta sprawy epu, k. 4-36; postanowienie, k. 73; postanowienie, k. 107 – wszystko w aktach o sygn. VI C 1094/20)

2. Pozwem z dnia 15 października 2020 r. (data stempla pocztowego) powód F. O. z siedzibą w T. (Estonia) ponownie wniósł o zasądzenie od pozwanego M. C. kwotę 3 146,25 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty, a także zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania. Powód wskazał, iż pozwany najmował pojazd zastępczy marki R. (...) o nr rej. (...) przez okres 29 dni (od dnia 20.01.2016 r. do 18.02.2016 r.) po dobowej stawce 215,25 zł brutto, co dawało łącznie należną kwotę najmu w wysokości 6 242,25 zł. Wskazany czynsz nie został uregulowany w całości, tym samym powód dochodzi od pozwanego zwrotu jego części w kwocie 3 146,25 zł. Umowę najmu pojazdu pozwany zawarł ze spółką (...) z o.o. z siedzibą w W., która następnie scedowała powyższą należność na powoda. (pozew, k. 2-7)

3. W sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 25 sierpnia 2021 r. (data stempla pocztowego) pozwany M. C. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu z uwzględnieniem kosztów postępowania elektronicznego. Pozwany zaznaczył, iż powództwo jest nie zasadne, gdyż najem pojazdu zastępczego był organizowany w całości przez ubezpieczyciela z OC sprawy szkody. Tym samym nie jest on zobowiązany do zapłaty na rzecz powoda jakichkolwiek należności związanych z umową najmu, gdyż takim podmiotem jest sam sprawca szkody, a w związku z obowiązkowym ubezpieczeniem OC – jego ubezpieczyciel ((...) S.A). Nadto wskazał, iż likwidacja szkody była przeprowadzona w sposób bezgotówkowy poprzez cesję wierzytelności przysługującej mu wobec zakładu ubezpieczeń na wynajmującego, tj. spółkę (...) s. z o.o. (...) uszkodzonego pojazdu została dokonana w (...) sp. z o.o., a przyznana mu wysokość odszkodowania jako poszkodowanemu w kolizji drogowej wynosiła 9 891,17 zł. (sprzeciw, k. 60-65)

4. Pismem z dnia 22 kwietnia 2022 r. (data stempla pocztowego) pozwany podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie, a nadto wskazał, iż praktyki stosowane przez powoda spełniają przesłanki do uznania ich za naruszające zbiorowe interesy konsumentów, zaś postanowienia umowy najmu zawartej pomiędzy poprzednikiem prawnym powoda w pozwanym z dnia 20 stycznia 2016 r., tj. pkt 7.3 w zw. z pkt 7.1 stanowią niedozwolone postanowienia umowne. Wniósł o zawieszenie postępowania w związku ze skierowaniem zawiadomienia do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie o sygn. VI GC 1377/19, a w przypadku nieuwzględnienia tego wniosku – o oddalenie powództwa poprzez uznanie, że umowa najmu pojazdu jest nieważna z racji zawartych w niej postanowień niedozwolonych (art. 385¹ k.c.).(pismo, k. 300-302)

5. Pismem z dnia 28 lipca 2022 r. (data stempla pocztowego) Miejski Rzecznik Konsumentów w (...) W. złożył oświadczenie o wstąpieniu za zgodą i po stronie pozwanego konsumenta M. C. do postępowania jako uczestnik oraz wniósł o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania obejmujących koszty zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Rzecznik wskazał, iż poprzednik prawny powoda stosował wobec pozwanego nieuczciwe praktyki rynkowe już na etapie oferowania mu jako konsumentowi umowy najmu pojazdu, co prowadzi do nieważności umowy na podstawie art. 58 § 3 k.c. Pozwany został bowiem wprowadzony w błąd przez przedstawiciela

spółki (...) przede wszystkim co do tego, jak umowa będzie rozliczana. Podpisując umowę był on bowiem przekonany, iż rozliczenie odbędzie się bezgotówkowo i że koszty zostaną pokryte w całości z OC sprawy lub będą dochodzone od sprawcy. Kwestia rozliczenia bezgotówkowego była zaś czynnikiem determinującym pozwanego do podpisania umowy najmu. Rzecznik wskazał także na problem stosowania przez poprzednika powoda zawyżonych stawek najmu oraz wskazał na obecność w umowie abuzywnych postanowień. Dlatego też w ocenie Rzecznika, powództwo powinno być oddalone. (oświadczenie rzecznika, k. 332-339)

6. W piśmie z dnia 9 września 2022 r. (data stempla pocztowego) powód podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie, a nadto wniósł o zasądzenie solidarnie od Miejskiego Rzecznika Konsumentów i od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Wskazał, że wywiązał się ze swoich obowiązków informacyjnych względem najmującego pojazd oraz zaprzeczył, aby jakiegokolwiek postanowienie umowy najmu było abuzywne. (pismo, k. 424-436)

7. Do zamknięcia rozprawy stanowiska stron nie uległy zmianie.

Ustalenia faktyczne

8. Dnia 19 stycznia 2016 r. o godz. 18:00 zaistniało zdarzenie, w wyniku którego uszkodzeniu uległ pojazd marki N. (...) o nr rej. (...) należący do M. C.. Sprawcą zdarzenia był kierowca kierujący pojazdem marki V. (...) o nr rej (...). W chwili kolizji miał on zawartą umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w Towarzystwie (...) S.A. w W.. M. C. zgłosił szkodę do ubezpieczyciela w dniu 20 stycznia 2016 r, który zarejestrował ją pod numerem 115- (...).

(dowód rejestracyjny, k. 149-150, oświadczenie sprawcy kolizji drogowej, k. 152, oświadczenie posiadacza pojazdu, k. 42, druk zgłoszenia szkody w pojeździe, k. 153-154, zapytanie do UFG, k. 155)

9. Poszkodowany odwiózł uszkodzony pojazd do naprawy do serwisu autoryzowanego N. na ul. (...) w W.. Po otrzymaniu zgłoszenia o szkodzie w dniu 20 stycznia 2016 r. pracownik ubezpieczyciela poinformował M. C., że w przeciągu godziny pojawi się przedstawiciel firmy, która udostępni mu pojazd zastępczy na okres naprawy uszkodzonego pojazdu. W przeciągu następnych 10 minut poszkodowany otrzymał telefon, że auto zastępcze zostanie mu przywiezione na miejsce i nie będzie musiał z tego tytułu ponosić żadnych kosztów. Samochód zastępczy został przywieziony pod miejsce pracy M. C., na ul. (...) w P.. Na miejscu poszkodowany zdecydował się na podpisanie umowy najmu zastępczego.

(przesłuchanie powoda, k. 418v.- 419v; przesłuchanie powoda, k. 249v. ze sprawy IX GC 3661/17 SR dla m.st. Warszawy)

10. Przed podpisaniem umowy M. C. pobieżnie zapoznał się z jej treścią. Podpisując umowę otrzymał informację, iż wszelkie koszty najmu zostaną pokryte z ubezpieczenia sprawcy, że będzie to najem bezgotówkowy, a auto zastępcze może użytkować na czas naprawy uszkodzonego pojazdu.

(przesłuchanie powoda, k. 418v.- 419v.)

11. Dnia 20 stycznia 2016 r. M. C. (dalej: korzystający, najmujący) zawarł z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (dalej: wynajmujący) umowę zatytułowaną „Umowa odpłatnego udostępnienia pojazdu do krótkotrwałego korzystania zawarta w W. dnia 20-01-2016 roku” i wynajął od spółki pojazd marki R. (...) o nr rej. (...) za dobową stawkę 215,25 zł brutto. Wydanie pojazdu nastąpiło o godz. 15:20.

(umowa, k. 8, protokół wydania pojazdu, k. 8, pełnomocnictwo, k. 9, przesłuchanie powoda, k. 418v.- 419v)

12. Zgodnie z pkt 7.1. umowy wynajmujący oświadczył, iż w ramach programu (...) stale współpracuje z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W. (dalej: inkasent). Po zakończeniu korzystania z pojazdu korzystający będzie mógł rozliczyć powstałe koszty bezgotówkowo, jeżeli w terminie 14 dni od daty zakończenia korzystania z pojazdu dostarczy dokumenty wymienione w „Oświadczeniu o warunkach korzystania z pojazdu”, w tym dokumenty

potwierdzające zasadność korzystania z pojazdu oraz podpisanie z inkasentem umowy przelewu wierzytelności do inkasa zgodnie do przekazanego wzoru. Jednocześnie w przypadku przyjęcia rozliczenia bezgotówkowego korzystający obowiązany był zapłacić kwotę wykraczającą ponad przysługującą mu wierzytelność względem podmiotu odpowiedzialnego za szkodę z tytułu pokrycia kosztów korzystania z pojazdu zastępczego (pkt 7.3 umowy). Korzystający oświadczył również, iż wyraża zgodę wynajmującemu na wystawienie faktury na podstawie niniejszej umowy bez podpisu odbiorcy, a także wyraża zgodę wynajmującemu i inkasentowi na udostępnienie i przetwarzanie jego danych osobowych na cele związane z niniejszą umową i dochodzeniem wierzytelności (pkt 8.1. zd. 1 umowy). Do umowy załączono również oświadczenie posiadacza pojazdu (załącznik nr 1), w którym korzystający wskazał, iż auto zastępcze jest mu potrzebne w celu dojazdu do pracy, a także zrobienia zakupów czy odwiedzin rodziny. Podpisał też oświadczenie, że otrzymał wytyczne Polskiej Izby Ubezpieczeń o zasadach wynajmu pojazdu zastępczego i w razie konieczności potwierdzi, że w świetle tych zasad najem zastępczy pojazdu mu przysługuje.

(umowa, k. 8, oświadczenie o warunkach korzystania z pojazdu, k. 43, oświadczenie posiadacza pojazdu, k. 42, oświadczenie z 18.02.2016 r., k. 156, przesłuchanie powoda, k. 418v.- 419v.)

13. Uszkodzony pojazd marki N. o nr rej. (...) pozostawał w naprawie w warsztacie samochodowym (...) sp. z o.o. w W. od dnia 20 stycznia do dnia 18 lutego 2016 r.

(potwierdzenie okresu likwidacji szkody w pojeździe, k, 185)

14. Pojazd zastępczy został zwrócony przez M. C. w dniu 18 lutego 2016 r. o godz. 14:45. Korzystający zadeklarował rozliczyć bezgotówkowo wynagrodzenie na rzecz spółki za najem pojazdu w wysokości 6 242,25 zł.

(protokół zwrotu pojazdu, k. 10, 160)

15. Wynajmujący wystawił w dniu 18 lutego 2016 r. fakturę nr (...), w której zobowiązał M. C. do zapłaty kwoty 6 242,25 zł, z terminem płatności do dnia 3 marca 2016 r. Okres najmu pojazdu zastępczego został wyliczony na 29 dób ze stawką 215,25 zł brutto liczoną za każdą rozpoczętą dobę.

(faktura nr (...), k. 11, 161)

16. W tym samym dniu pomiędzy M. C. (cedent) a (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. (cesjonariusz) przy udziale spółki (...) sp. z o.o. (wierzyciel) została zawarta umowa przelewu wierzytelności do inkasa, na mocy, której cedent przelał do inkasa cesjonariuszowi swoją wierzytelność przysługującą mu wobec (...) S.A. z ubezpieczenia OC sprawcy zdarzenia z dnia 19 stycznia 2016 r., a także wobec tego sprawcy. Strony ustaliły, iż uzyskana na rzecz cedenta kwota odszkodowania zostanie niezwłocznie przekazana na rachunek bankowy wierzyciela na pokrycie czynszu w wysokości 6 242,25 zł brutto, zaś tytułem odpłatności cesjonariusz zatrzyma 25% uzyskanych odsetek (za okres od 14 dnia po dniu zawiadomienia zobowiązanego tj. ubezpieczyciela sprawcy zdarzenia bądź samego sprawcę, do dnia zapłaty). Jednocześnie cesjonariuszowi przysługiwał zwrot celowych i uzasadnionych kosztów dochodzenia wierzytelności, a w przypadku wątpliwości do ich celowości lub zasadności, miały one zostać poddane pod rozstrzygnięcie sądu (§ 2 umowy).

(umowa przelewu wierzytelności do inkasa, k. 34, pełnomocnictwo, k. 35)

17. Decyzją z dnia 15 kwietnia 2016 r. (...) S.A. przyznał M. C. odszkodowanie w łącznej kwocie 9 891,17 zł za szkodę powstałą w pojeździe marki N. o nr rej. (...) w dniu 19 stycznia 2016 r. Płatność dokonano na konto spółki (...) sp. z o.o.

(decyzja o przyznaniu odszkodowania, k. 68-70)

18. W dniu 29 czerwca 2017 r. (...) sp. z o.o. wniosła pozew do Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie przeciwko (...) S.A. w W. o zapłatę kwoty 3 404,25 zł (czynsz najmu zastępczego pojazdu w części, w jakiej nie został uznany i wypłacony przez ubezpieczyciela) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 29 marca 2016 r. do dnia zapłaty w związku z odpowiedzialnością za szkodę z dnia 19 stycznia 2016 r. powstałą w pojeździe marki N. o nr rej.

(...) należącego do M. C.. Ubezpieczyciel sprawcy zdarzenia odmówił zapłaty spornej kwoty. Sprawa była prowadzona pod sygn. akt VIII GC 1377/19. Wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2019 r. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie zasądził od ubezpieczyciela na rzecz (...) kwotę 258 zł i w pozostałym zakresie oddalił powództwo. Wyrokiem z dnia 14 maja 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił apelację powoda od tego wyroku.

(pозew, k. 126-135, sprzeciw, k. 187-190v., wyrok, k. 270; wyrok SO, k. 291)

19. Umową cesji zawartą w dniu 17 stycznia 2019 r. pomiędzy (...) sp. z o.o. w W. (cedent) a F. O. z siedzibą w T. (Estonia) (cesjonariusz), spółka (...) przełała na rzecz cesjonariusza wszystkie wierzytelności, w tym wierzytelność przysługującą jej wobec M. C. w wysokości 6 242,25 zł, za kwotę 1 750 Euro, a także 7% sumy kwot głównych uzyskanych w terminie 60 dni od daty zakończenia roku kalendarzowego. Dodatkowo cedent przełał na cesjonariusza wszelkie przysługujące mu wierzytelności powstałe w związku z prowadzeniem działalności (§ 2 i 3 umowy). Strony wspólnie ustaliły, iż prawem właściwym dla oceny zobowiązań, w tym ważności cesji będzie prawo polskie, a nadto w sprawach nieuregulowanych postanowieniami tej umowy zastosowanie będą miały właściwe przepisy prawa cywilnego (§ 4 ust. 1 i 2 umowy).

(umowa przelewu wierzytelności, k. 12-13, pełnomocnictwo, k. 14-18)

20. W dniu 3 grudnia 2019 r. (...) sp. z o.o. wypowiedziała M. C. umowę przelewu wierzytelności do inkasa z dnia 18 grudnia 2016 r. z zachowaniem 3 – miesięcznego okresu wypowiedzenia ze skutkiem na koniec trzeciego pełnego miesiąca kalendarzowego. Pismo nadano na pocztę w dniu 5 grudnia 2019 r.

(wypowiedzenie z 3.12.2019 r., k. 39, potwierdzenie nadania, k. 39, pełnomocnictwo, k. 40, karta sprawy, k. 44)

21. W związku z wypowiedzeniem umowy przez inkasenta i zmianą m.in. istotnych okoliczności dotyczących możliwości uzyskania z odszkodowania kwot na pokrycie pozostałego do zapłaty czynszu, spółka (...) sp. z o.o. wypowiedziała w dniu 9 grudnia 2019 r. M. C. umowę przelewu wierzytelności do inkasa z dnia 18 lutego 2016 r. ze skutkiem natychmiastowym. Pismo nadano na pocztę w dniu 10 grudnia 2019 r.

(wypowiedzenie z 9.12.2019 r., k. 27, potwierdzenie nadania, k. 27, upoważnienie, k. 41)

22. Pismem z dnia 9 grudnia 2019 r. pełnomocnik spółki (...) z siedzibą w T. (Estonia) poinformował M. C. o dokonanej na jej rzecz cesji wierzytelności. Wskazał, iż czynsz za najem pojazdu nie został w całości uregulowany. Ponadto, jako, że umowę przelewu wierzytelności do inkasa wypowiedział zarówno inkasent, jak i spółka (...) sp. z o.o., nabywca wierzytelności także tą umowę wypowiedział ze skutkiem na dzień otrzymania wypowiedzenia. W związku z powyższym wezwał M. C. do zapłaty kwoty wynosi 3 146,35 zł, w terminie do dnia 23 grudnia 2019 r.

(pismo z 9.12.2019 r. wraz z załącznikami, k. 21-27)

23. M. C. nie jest jedną osobą pozwaną o czynsz za najem auta zastępczego udostępnionego przez spółkę z rodziny (...)# (spółki różnią się numerem, ale łączy je osoba prezesa spółki, wzory umów, schemat działalności). Przeciwko tym spółkom oraz spółce (...) spływają skargi do Miejskiego Rzecznika Konsumentów w W., których punktem wspólnym jest zarzut, że pomimo ustnych zapewnień o bezgotówkowym rozliczeniu najmu i pokryciu należności czynszowych z OC sprawy spółki dochodzą zapłaty od poszkodowanych w kolizjach najemców. Najemcy nie byli uprzedzeni o tym, że może zająć konieczność składania przez nich zeznań w sprawie przeciwko ubezpieczycielowi, że koszt najmu auta zastępczego z usług (...)# może nie być w pełni uznany przez ubezpieczyciela i może wykaczać poza celowe i ekonomiczne koszty takiego najmu.

(zgłoszenia i pisma procesowe, k. 348-375)

Omówienie dowodów

24. Ustalając stan faktyczny sprawy Sąd oparł się na dokumentach przedstawionych przez strony, w szczególności dot. umowy najmu pojazdu, protokołu wydania i zwrotu pojazdu oraz umowy przelewu wierzytelności do inkasa, które nie były co do swojej autentyczności kwestionowane. Nie budziła wątpliwości Sądu także zawarta umowa cesji wierzytelności pomiędzy spółką (...) samym powodem. Pozwany kwestionował natomiast – zdaniem Sądu wiarygodnie – aby rzeczywiście poinformowano go o zasadach najmu zastępczego pojazdu i zasad bezgotówkowych rozliczeń, wbrew podpisanemu przez niego oświadczeniu w dniu zawarcia umowy najmu samochodu (k. 42, 43).

25. Ostatecznie większość dokumentacji załączona ze sprawy VIII GC 1377/19 prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy (k. 126-299) nie miała znaczenia dla dokonania ustaleń faktycznych w sprawie, wobec tego, iż dotyczyła ona sprawy prowadzonej z powództwa inkasenta – (...) sp. z o.o. przeciwko ubezpieczycielowi z tytułu należnego odszkodowania za szkodę z dnia 19 stycznia 2016 r., która nie była przedmiotem badania niniejszego postępowania. Istotne z tej sprawy były przede wszystkim rozstrzygnięcia sądów oraz zeznania pozwanego, który w tamtej sprawie zeznawał w charakterze świadka

26. Załączone przez powoda, pozwanego, jak i Miejskiego Rzecznika Konsumentów w (...) W. (dalej: (...)) występującego jako uczestnik w sprawie, wyroki sądów powszechnych wraz z uzasadnieniami także nie stanowiły podstawy do dokonania ustaleń faktycznych w sprawie i były jedynie uzupełnieniem stanowisk stron, których treść nie wiązała Sądu co do rozstrzygnięcia sprawy.

27. Zeznania powoda, w zakresie w jakim zostały dopuszczone przez Sąd, tj. co do okoliczności zawarcia przez pozwanego wraz ze spółką (...) umowy najmu pojazdu, Sąd uznał za wiarygodne i szczere, a nadto pokrywające się co do istotnej treści z zeznaniami złożonych w sprawie przeciwko ubezpieczycielowi. Powód przedstawił z własnej perspektywy, jak wyglądało zawarcie umowy najmu pojazdu ze spółką. Wskazał, iż po poinformowaniu ubezpieczyciela sprawcy o wystąpieniu szkody, otrzymał od niego informację o możliwości naprawy pojazdu w autoryzowanym zakładzie naprawczym i otrzymaniu pojazdu zastępczego, a od rozmowy z ubezpieczycielem do podpisania umowy najmu minął krótki czas. Od początku był zaś zapewniany, iż będzie to najem bezgotówkowy i pokryty z OC sprawy, co rozumiał w ten sposób, że całość kosztów najmu pojazdu zostanie pokryta z ubezpieczenia sprawcy wypadku, a on nie będzie z tego tytułu ponosił żadnych kosztów. Zaznaczył także, iż nie został poinformowany o możliwości ponoszenia ewentualnej odpowiedzialności za koszty przewyższające te, które jest w stanie pokryć sam ubezpieczyciel. Gdyby zaś na ten moment posiadał taką wiedzę z pewnością takiej umowy by nie zawarł. W ocenie Sądu, warunki w jakich pozwany zawarł umowę, jak i niewystarczający zakres informacji, jaki otrzymał od wynajmującego, wskazują na to, że wówczas nie posiadał on dostatecznej wiedzy z jakimi skutkami będzie wiązało się zawarcie umowy najmu na warunkach najmu bezgotówkowego.

28. Sąd uznał także za wiarygodne oświadczenia innych poszkodowanych, którzy mieli kontakt ze spółkami (...)#, (...) i powodową spółką. Okoliczność, że te osoby (lub część z tych osób) rozmawiają ze sobą w komentarzach w serwisie gowork.pl albo są uczestnikami grupy w serwisie (...) pt. „Pozwani przez F.” nie rzutuje sama w sobie na wiarygodność ich oświadczeń. Jest całkiem prawdopodobne, że jeśli te osoby doświadczyły podobnego zdarzenia, to szukają innych osób w tej samej sytuacji w celu poszukiwania pomocy albo dowiedzenia się o swojej sytuacji. Nie ma natomiast podstaw do czynienia założeń, że kontakty te nawiązali w celu wspólnego ustalania wersji zdarzeń albo zakłamywania rzeczywistości w celu uchylenia się od zobowiązań na rzecz powodowej spółki. Co więcej, twierdzenia powoda oraz oświadczenia osób zgłaszających się do Miejskiego Rzecznika odpowiadają spostrzeżeniom Sądu z rozpoznawania spraw w przedmiocie odszkodowania za najem zastępczy pojazdu przeciwko ubezpieczycielom – że najemcy auta zastępczego (poszkodowani) są zwykle zaskoczeni wezwaniem z Sądu, a przez „bezugotówkowe” rozliczenie rozumieją „bezpłatne, bo z OC sprawcy”.

29. Jednocześnie Sąd postanowił pominąć dowód z zeznań świadka Ł. K., dowodu z przesłuchania stron w zakresie w jakim nie dotyczyły one okoliczności zawarcia umowy krótkoterminowego najmu pojazdu, jak i dowód z opinii biegłego, jako zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy. Okoliczności mające zostać wykazane tymi dowodami nie miały znaczenia dla dokonania ustaleń faktycznych w sprawie. Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest bowiem kwestia odpowiedzialności pozwanego M. C. jako strony umowy zawartej z poprzednikiem powoda tj. spółką (...). z o.o., a nie

kwestia wysokości należnego poszkodowanemu odszkodowania od ubezpieczyciela sprawcy szkody z dnia 19 stycznia 2016 r., czy okres, w jakim uszkodzone auto powinno być naprawione. Ponowne ustalanie wysokości odszkodowania należnego od ubezpieczyciela byłoby zresztą niedopuszczalne z racji mocy wiążącej wyroku w sprawie przeciwko ubezpieczycielowi (art. 365 § 1 k.p.c.). O powyższym Sąd przesądził prawomocnym wyrokiem wydanym w sprawie prowadzonej pod sygn. akt VIII GC 1377/19. Z tego samego powodu Sąd pominął wnioskowany przez powoda dowód z opinii biegłego.

Ocena prawna

30. Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

31. Sąd nie podziela argumentacji strony powodowej o istniejącym po stronie pozwanego obowiązku zapłaty kwoty żądanej w pozwie z tytułu zwrotu części wynagrodzenia za najem pojazdu zastępczego, do którego doszło w drodze zawartej umowy pomiędzy poprzednikiem powoda, spółką (...) sp. z o.o.(dalej: spółka (...)) a M. C.. Jakkolwiek do takiego roszczenia istnieją umowne podstawy, to w realiach zawarcia tej umowy dochodzenie go byłoby sprzeczne z zasadami uczciwego obrotu i tym samym z zasadami współzycia społecznego.

32. Bezspornie spółka (...) zawarła z pozwanym umowę zatytułowaną jako „Umowa odpłatnego udostępnienia pojazdu do krótkotrwałego korzystania” (k. 8), w której określono m.in. przedmiot najmu, jak i stawkę dobową najmu. Na jej podstawie po okresie wynajmu, spółka wystawiła na rzecz pozwanego fakturę opiewająca na kwotę 6 242,25 zł (k. 11). Jednocześnie w drodze wcześniejszych ustaleń pomiędzy stronami rozliczenie za korzystanie z pojazdu zastępczego miało nastąpić bezgotówkowo, na co wskazuje zarówno treść zeznań pozwanego, jak i treść protokołu zwrotu pojazdu (k. 10).

33. Postanowienia umowy najmu oraz umowy przelewu wierzytelności do inkasa nie dawały podstaw do uznania, że w pierwszej kolejności wynajmujący powinien dochodzić swoich należności od sprawcy kolizji, a dopiero potem najemcy. W umowie przelewu wierzytelności do inkasa wyraźnie zobowiązano (§ 3 ust. 2 umowy) wynajmującego do pokrycia należności, których nie pokrył ubezpieczyciel sprawcy, a nie wszystkie podmioty odpowiedzialne za szkodę w pojeździe najemcy.

34. Umowę najmu pojazdu ze spółką pozwaną zawierał jako konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. W niniejszej sprawie fakt ten pozostawał istotny co do oceny działań wynajmującego zarówno w momencie zawarcia umowy najmu zastępczego pojazdu, jak i późniejszych rozliczeń co do wysokości najmu oraz ustalenia podmiotu zobowiązanego do uiszczenia kwoty za korzystanie z pojazdu zastępczego.

35. Stanowisko strony pozwanej, którą w niniejszej sprawie popierał występujący jako uczestnik Miejski Rzecznik Konsumentów, opierało się na twierdzeniu, że zawarta w dniu 20 stycznia 2016 r. umowa najmu pojazdu zawiera niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c., zawarte w treści pkt 7.3 w zw. z pkt 7.1 umowy, co w konsekwencji prowadziło do jej nieważności. Ponadto pozwany wskazywał, że już na etapie oferowania mu jako konsumentowi umowy najmu pojazdu, wynajmujący stosował nieuczciwe praktyki rynkowe polegające m.in. na wprowadzeniu go w błąd co do zasad rozliczenia najmu (był on wówczas zapewniany, iż koszty najmu w całości poniesienie ubezpieczyciel sprawcy szkody, a on nie będzie ponosił żadnych kosztów w tym zakresie) czy do stosowania przez spółkę zawyżonych stawek najmu.

36. Przechodząc wpierrw do pierwszego z podniesionych zarzutów, Sąd uznał, iż treść umowy najmu pojazdu zastępczego, w tym w zakresie kwestionowanych postanowień, nie zawiera postanowień o charakterze abuzywnym w rozumieniu art. 385¹ k.c. Klauzule umowne mają bowiem charakter abuzywny, jeżeli zostaną spełnione łącznie trzy przesłanki pozytywne: zawarte zostały w umowach z konsumentami, kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają interesy konsumenta. Kontrola abuzywności wyłączona jest zaś jedynie w przypadku zajścia jednej z dwóch przesłanek negatywnych, to jest: gdy postanowienie zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem oraz postanowienie umowne określa główne świadczenie stron

i jest sformułowane w sposób jednoznaczny. Warto podkreślić, że ocena abuzywności dotyczy przede wszystkim postanowień umowy i wzorców umownych (czyli tego, co kształtuje stosunek prawny między stronami), a nie „tła” i okoliczności, w których umowa została zawarta (postanowienie umowne nie staje się niedozwolone z tego powodu, że umowę zawarto w jakichś szczególnych okolicznościach).

37. O ile fakt, iż pozwany zawierał umowę najmu pojazdu zastępczego ze spółką (...) jako konsument, jest w ocenie Sądu, bezsprzeczne, tak zaistnienie pozostałych przesłanek pozytywnych budzi uzasadnione wątpliwości. Zdaniem Sądu bowiem, postanowienie umowy, w którym po pierwsze umożliwiono rozliczenie najmu w sposób bezgotówkowy, a następnie zastrzeżono, że w przypadku jeżeli ubezpieczyciel nie pokryje całości kosztów najmu, to podmiot, który korzystał z pojazdu i jest stroną umowy, musi te koszty w pozostałej części opłacić (tak jak w pkt 7.3 w zw. z pkt 7.1 umowy), jest co do zasady działaniem zgodnym z prawem, które nie narusza interesów konsumenta. Nie można mówić o naruszeniu dobrych obyczajów przez to, że konsument zostanie zobowiązany do zapłaty za korzystanie z najmowanego samochodu. Zasada rozliczenia bezgotówkowego nie narusza także interesów konsumenta, a wręcz jest dla konsumenta korzystna – pozwala mu oszczędzić własne pieniądze i czas wymagany dla dochodzenia roszczenia od ubezpieczyciela.

38. Okoliczności istniejące „na przedpolu” zawarcia umowy mogą natomiast podlegać ocenie pod kątem tego, czy stanowią nieuczciwą praktykę rynkową. Przesłanki do uznania praktyki rynkowej za nieuczciwą oraz otwarty katalog działań, co do których ustawa przyjmuje domniemanie bycia nieuczciwą praktyką rynkową, wymienia ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, implementująca do polskiego porządku prawnego Dyrektywę 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącą nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającą dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i (...) Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady.

39. Zgodnie z art. 3 oraz 4 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych jest zakazane. Praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu. Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy za nieuczciwą praktykę rynkową uznaje się w szczególności praktykę rynkową wprowadzającą w błąd oraz agresywną praktykę rynkową, a także stosowanie sprzecznego z prawem kodeksu dobrych praktyk. Praktyki te nie podlegają ocenie w świetle przesłanek określonych w ust. 1.

40. W art. 6 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym wskazano bowiem, że za praktykę rynkową uznaje się zaniechanie wprowadzające w błąd, jeżeli pomija istotne informacje potrzebne przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy i tym samym powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Art. 6 ust. 3 ww. ustawy wskazuje dwa przykłady takich praktyk. Są to: 1) zatajenie lub nieprzekazanie w sposób jasny, jednoznaczny lub we właściwym czasie istotnych informacji dotyczących produktu o (...) nieujawnienie handlowego celu praktyki, jeżeli nie wynika on jednoznacznie z okoliczności.

41. W orzecznictwie sądów powszechnych wprowadzenie w błąd konsumenta rozumie się przede wszystkim jako zniekształcenie procesu decyzyjnego przeciętnego konsumenta poprzez wytworzenie w jego umyśle mylnego przekonania co do transakcji, w którą się angażuje, a w wyniku którego konsument podejmuje daną decyzję lub wycofuje się z jej podjęcia. Co istotne, przedsiębiorca nie musi nawet faktycznie spowodować podjęcia przez konsumenta decyzji, której bez wprowadzenia w błąd nie podjął, wystarczy tylko samo wystąpienie możliwości wprowadzenia w błąd (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 listopada 2017 r., sygn. akt VII ACa 1002/17, Lex nr 2477326).

42. W ocenie Sądu działanie wynajmującego polegające na nieudzielaniu nawet ogólnych informacji o zasadach i warunkach odpłatności za najem, w tym dotyczących tego z czym będzie wiązało się rozliczenie najmu bezgotówkowego, wyczerpuje w niniejszej sprawie znamiona nieuczciwej praktyki rynkowej. Opisane w art. 6 ust. 1 ustawy zaniechanie wprowadzające w błąd ze strony wynajmującej spółki, zdaniem Sądu, wystąpiło w niniejszej sprawie. Pozwany konsekwentnie podnosił zarówno w niniejszej sprawie, jak i w sprawie z powództwa inkasenta (...) sp. z o.o. przeciwko ubezpieczycielowi (...) Polska, która toczyła się przed Sądem Rejonowym dla m.st. Warszawy w Warszawie pod sygn. akt VIII GC 1377/19, że w istocie to nie on wystąpił z inicjatywą zawarcia umowy najmu ze spółką (...). W dniu 20 stycznia 2016 r. kontaktował się tylko z ubezpieczycielem sprawcy, aby zgłosić szkodę, a dopiero w następnej kolejności otrzymał telefonicznie informację, że taki najem może zostać mu zorganizowany, nie informując uprzednio ubezpieczyciela, że w ogóle ma zamiar podjąć korki w celu otrzymania pojazdu zastępczego. Tym samym nie wiadomo skąd spółka (...) powzięła wiadomość o pozwanym i dlaczego w stosunku do niego wystąpiła z taką ofertą (w szczególności czy do pozwanego skierował go ubezpieczyciel, czy też np. serwis który naprawiał auto).

43. Z opisu procesu zawierania umowy najmu pojazdu przedstawionego w treści zeznań samego pozwanego nie wynika również, aby przed przystąpieniem do jej zawarcia przedstawiciel, który składał podpis pod umową przedstawił się bądź wyjaśnił, że jest (albo nie jest) przedstawicielem firmy, która zgodnie z informacją uzyskaną od ubezpieczyciela miała być odpowiedzialna za przedstawienie oferty najmu pojazdu zastępczego. Ponadto pozwany od początku podnosił, że umowę zawarł z uwagi na zapewnienie go przez wynajmującą firmę, że rozliczenie bezgotówkowe „nic nie kosztuje”, a koszty najmu zostaną pokryte z ubezpieczenia OC sprawcy zdarzenia. Nie uprzedzono go, że uzyskanie odszkodowania od ubezpieczyciela wymaga zachowania jakichś zasad współpracy z ubezpieczycielem a w razie ich niedochowania może być w całości lub części obciążony czynszem najmu. Podkreślał jednocześnie, że ta nieodpłatność była dla niego czynnikiem w istocie decydującym dla zawarcia umowy najmu. Gdyby zaś wiedział, że w rzeczywistości rozliczenie bezgotówkowe nie oznacza automatycznie braku poniesienia przez niego jakichkolwiek kosztów, na taką umowę z pewnością nie wyraziłby zgody. Nie można przy tym takiego przekonania pozwanego traktować jako naiwnego albo irracjonalnego – jest przecież możliwe przyjęcie takiego modelu działalności, w którym przedsiębiorca przejmuje na siebie ryzyko związane z tym, jakiej wysokości odszkodowanie za czynsz najmu auta zastępczego przyzna ubezpieczyciel lub sąd rozpoznający sprawę o zapłatę.

44. Powstałe zaniechanie wprowadzające w błąd po stronie spółki wynajmującej dotyczyło więc również istniejącego po jej stronie obowiązku informacyjnego co do oferowanej umowy najmu. Spółka zajmująca się w sposób zawodowy najmem pojazdów zastępczych, powinna była w niniejszej sprawie, przedstawić pozwanemu przez swojego pracownika w sposób jasny i czytelny cały zakres istotnych dla konsumenta informacji związanych ze skutkami rozliczenia kosztów najmu w sposób bezgotówkowy, włącznie z informacją o obowiązku pozwanego do minimalizacji szkody względem ubezpieczyciela i obowiązkiem pokrycia części czynszu najmu, do której opłacenia ubezpieczyciel nie został zobowiązany prawomocnym wyrokiem sądowym.

45. Powyższemu obowiązkowi wynajmujący jednak nie sprostął, co spowodowało szereg negatywnych konsekwencji po stronie pozwanego. Z zeznań pozwanego wynika bowiem, że auto zastępcze podjechało pod jego miejsce pracy, a umowę zawierał w przerwie od pracy. Taka metoda zawierania umowy najmu może być uznawana za bardzo korzystną i atrakcyjną dla najemcy z uwagi na krótki czas potrzebny do jej sfinalizowania. Jednakże może ona budzić również uzasadnione wątpliwości, bowiem najemca podpisuje umowę nie w siedzibie firmy wynajmującej pojazd, gdzie może na spokojnie zapoznać się z treścią umowy, zadać pytania z nią związane, tylko w przerwie od innych obowiązków, co z pewnością może budować wywierać presję ale również i zachętę do tego, żeby sprawę załatwić szybko i niekoniecznie z pozytywnym rezultatem dla najmującego.

46. Co warte podkreślenia, opisany powyżej sposób zawierania umowy najmu pojazdu zastępczego znajduje również potwierdzenia w dowodach przedstawionych przez miejskiego rzecznika konsumentów, występującego jako uczestnik w sprawie, z których wynika, że ma on charakter stałej praktyki wynajmującego tj. spółki (...), jak i reszty powiązanej z nią kapitałowo i osobowo spółek, których nazwa każdej z nich zaczyna się od następującego ciągu liter i cyfr „ (...)” i ma dodaną kolejną cyfrą jako znacznik ich rozróżnienia. Powyższe okoliczności Sąd również wziął pod uwagę, jako,

że niniejsza sprawa nie jest jedyną sprawą tego rodzaju, gdzie jedną ze stron umów najmu pojazdu z konsumentami jest jedna z ww. spółek.

47. Jak już zostało wspomniane, Sąd także z własnego doświadczenia zawodowego dostrzega pewną prawidłowość, że istnieje przekonanie wśród osób niezajmujących się zawodowo najmem pojazdów zastępczych, iż samochód zastępczy poszkodowanemu w wypadku niejako „należy się” z ubezpieczenia OC sprawcy zdarzenia. Owo „należy się” rozumiane jest zwykle w ten sposób, że w każdej sytuacji kiedy dana osoba jest poszkodowana w wypadku, niezależnie do tego jakim pojazdem jeździ i jakie koszty ponosi z tego tytułu, to w związku z zaistniałym zdarzeniem, samochód zastępczy zawsze jej przysługuje, co oczywiście z prawnego punktu widzenia jest twierdzeniem nieprawdziwym. Wynajmujący jako przedsiębiorca dysponujący wiedzą o tym kiedy i w jakim przypadkach czynsz za najem samochodu zastępczego może podlegać rekompensacie z ubezpieczenia sprawcy zdarzenia, uprzednio powinien rzetelnie uprzedzić osobę, której najmuje auto, że zasady rozliczenia najmu są bardziej skomplikowane i nie mają nic wspólnego z uproszczonym zrównaniem najmu bezgotówkowego z brakiem poniesienia jakichkolwiek kosztów ze strony najmującego.

48. W tym miejscu należy podkreślić, iż polskie prawo zgodnie z wymogami prawa unijnego zakłada szeroko rozumianą ochronę konsumenta, o czym świadczą choćby sprawy tzw. kredytów frankowych, których stałą kwestią jest również istniejący po stronie przedsiębiorcy obowiązek informacyjny, potwierdzony również bogatym orzecnictwem TSUE w tej materii (zob. np. wyrok TSUE z dnia 20 września 2017 r. w sprawie C-186/16). Co oczywiste nie można jednak przyjąć, że taki obowiązek informacyjny istnieje wyłącznie w sprawach wobec konsumentów zaciągających kredyty w powiązaniu do waluty franka szwajcarskiego (waloryzowanych lub denominowanych). Obowiązek informacyjny dotyczy przy tym nie tylko brzmienia umowy i sposobu formułowania postanowień umownych (które podlegają mogą ocenie pod kątem przesłanek z art. 385¹ k.c.), ale także czynności „na przedpolu” zawierania umowy, które mogą stanowić nieuczciwe praktyki rynkowe. Jak wskazano w wyroku TSUE z dnia 26 października 2016 r., sygn. C-611/14 (nb. 58-59), sąd krajowy powinien ocenić w każdym konkretnym przypadku z osobna, z uwzględnieniem - jak wynika to z art. 7 ust. 1-4 lit. c) dyrektywy (...) - kontekstu faktycznego danej praktyki handlowej, stosowanego środka przekazu, w szczególności właściwych dla niego ograniczeń, jak również charakteru i cech odnośnego produktu, czy pominięcie istotnej informacji, takiej jak cena, powoduje lub może spowodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej transakcji, której inaczej by nie podjął (zob. podobnie wyrok z dnia 12 maja 2011 r., V. Sverige, C-122/10, EU:C:2011:299, pkt 52, 53 i 58). Sąd krajowy we wskazanej sprawie został zobowiązany do sprawdzenia, czy informacja dotycząca łącznej ceny abonamentu za okres związania umową, wskazana w komunikacie handlowym, nie została zatajona lub przekazana w sposób niejasny, niezrozumiały, dwuznaczny lub z opóźnieniem, uniemożliwiający tym samym przeciętnemu konsumentowi zrozumienie, że podpisanie umowy abonamentowej implikowało koszty inne niż te związane z opłatą miesięczną, i w konsekwencji podjęcie świadomej decyzji dotyczącej transakcji. O tym, że nieprzekazanie informacji może stanowić nieuczciwą praktykę rynkową, wypowiedział się również TSUE w wyroku z dnia 24 lutego 2022 r., sygn. C-143/20.

49. Obowiązek udzielenia rzetelnych informacji o umowie dotyczy, co rozumiale, także przedsiębiorców świadczących inne usługi świadczone na rzecz konsumentów, w tym też najmujących pojazdy zastępcze. Dlatego też to od wynajmującego należało wymagać, aby udzielił pozwanemu najistotniejszych informacji dotyczących odpłatności umowy, na podstawie której wynajmujący może skutecznie domagać się od najmującego części wynagrodzenia za najem zastępczy pojazdu, jeżeli koszty te w całości nie zostaną pokryte przez ubezpieczyciela. Powyższego obowiązku nie niweluje fakt, iż pozwany nie zadawał żadnych pytań w tym zakresie, a nadto, że w samej treści umowy informacja taka była zawarta (pkt 7.3), i to tym bardziej, że ustne zapewnienia o pokryciu czynszu z OC sprawcy mogły rzeczywiście wprowadzać pozwanego w mylne wrażenie o zupełnej nieodpłatności najmu. Brak spełnienia przez przedsiębiorców ciążących na nich obowiązków informacyjnych względem konsumentów prowadzi bowiem do niebezpiecznych sytuacji, gdzie wynajmujący pojazd zastępczy (w niniejszej sprawie spółka (...)) korzysta z tego, że osoby podpisujące umowy mają mylne pojęcie co podpisują i na co się zgadzają. Tak przyjęta praktyka działania wynajmującego, musi więc budzić wątpliwości co do rzetelności jej postępowania i podlegać negatywnej ocenie przez Sąd. Sąd nie przeczy przy tym, że zwyczajna staranność wymaga także od konsumenta tego, aby przeczytał co podpisuje – nie do zaakceptowania jest jednak wykorzystywanie takiej niestaranności konsumenta przez przedsiębiorcę, który

wprowadził w błąd albo nie podjął starań by wyprowadzić konsumenta z błędnego przekonania co do swoich obowiązków wynikających z umowy.

50. Argumentacja strony powodowej dotyczyła również istnienia po stronie pozwanego obowiązku lojalnej współpracy z wynajmującym, której w ostatecznym rozrachunku miał nie dochować wobec braku zapłaty żądanej przez powoda kwoty. W ocenie Sądu ten brak lojalności należałoby w pierwszej kolejności zarzucić spółce wynajmującej, która nie wiadomo z jakiego źródła dowiedziała się o chęci pozwanego zawarcia umowy najmu pojazdu zastępczego, a co istotniejsze nie przedstawiła pozwanemu istotnych informacji dotyczących zasad bezgotówkowego rozliczania czynszu oraz nie udzieliła na żadnym etapie, czy to w momencie zawierania umowy czy też już w trakcie korzystania z auta zastępczego stosownych informacji co do obowiązku minimalizacji szkody. Doprowadziło to do sytuacji, w której powód posługuje się przeciwko pozwanemu argumentami, które współpracujący ze spółką wynajmującą inkasent ((...)) zwalczał w toku postępowania przeciwko ubezpieczycielowi.

51. Obowiązek minimalizacji szkody w sprawach związanych z najmem pojazdów zastępczych został w szczególności wyartykułowany i opisany w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2017 r. (III CZP 20/17, Lex nr 2340475), co nie zmienia tego, że istniał on także w dniu powstania szkody w niniejszej sprawie tj. w dniu 19 stycznia 2016 r. W uchwale tej Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż „wydatki na najem pojazdu zastępczego poniesione przez poszkodowanego, przekraczające koszty zaproponowanego przez ubezpieczyciela skorzystania z takiego pojazdu objęte są odpowiedzialnością z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej pojazdów mechanicznych, jeżeli ich poniesienie było celowe i ekonomicznie uzasadnione”. Jednocześnie wskazał, iż „nie mogą być uznane za celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki, które nie są konieczne do wyeliminowania negatywnego następstwa majątkowego w postaci utraty możliwości korzystania z uszkodzonego (zniszczonego) pojazdu, gdyż następstwo to może być wyeliminowane - bez uszczerbku dla godnych ochrony interesów poszkodowanego - w inny, mniej uciążliwy dla dłużnika sposób. Jeżeli zatem ubezpieczyciel proponuje poszkodowanemu - we współpracy z przedsiębiorcą trudniącym się wynajmem pojazdów - skorzystanie z pojazdu zastępczego równorzędnego pod istotnymi względami pojazdowi uszkodzonemu albo zniszczonemu (zwłaszcza co do klasy i stanu pojazdu), zapewniając pełne pokrycie kosztów jego udostępnienia, a mimo to poszkodowany decyduje się na poniesienie wyższych kosztów najmu innego pojazdu, koszty te - w zakresie nadwyżki - będą podlegały indemnizacji tylko wtedy, gdy wykaże szczególne racje, przemawiające za uznaniem ich za "celowe i ekonomicznie uzasadnione". W tym kontekście istotne znaczenie ma nie tylko równorzędność samego pojazdu, ale także dodatkowych warunków umowy, takich jak np. czas i miejsce udostępnienia oraz zwrotu pojazdu zastępczego czy też obowiązek wpłaty kaucji. Jeżeli istotne warunki wynajmu proponowanego przez ubezpieczyciela (we współpracy z przedsiębiorcą wynajmującym pojazdy) czynią zadość potrzebie ochrony uzasadnionych potrzeb poszkodowanego, nie ma podstaw, by obciążać osoby zobowiązane do naprawienia szkody wyższymi kosztami związanymi ze skorzystaniem przez poszkodowanego z droższej oferty. Odstępstwa od tej reguły nie uzasadniają drobne niedogodności o charakterze niemajątkowym, które mogą wiązać się np. z koniecznością nieznacznie dłuższego oczekiwania na podstawienie pojazdu zastępczego proponowanego przez ubezpieczyciela. Z uwagi na ciążący na ubezpieczycielu obowiązek szczególnej, podwyższonej staranności nie można też przypisać decydującego znaczenia czynnikowi w postaci szczególnego zaufania, jakie poszkodowany ma do kontrahenta, z którego usług chciałby skorzystać. Poniesienia wyższych kosztów nie uzasadnia również sama przez się prostota skorzystania z oferty najmu złożonej przez przedsiębiorcę prowadzącego warsztat naprawczy, w którym uszkodzony pojazd ma być naprawiany. Konieczność dodatkowego kontaktu z ubezpieczycielem - w praktyce zwykle telefonicznego - nie może być uznana za niedogodność, która uzasadnia poniesienie wyższych kosztów najmu”.

52. W niniejszej sprawie wydatki na najem pojazdu przekraczały koszty, które zaproponował ubezpieczyciel sprawcy zdarzenia i nie były ekonomicznie uzasadnione. Jeżeli bowiem stawki najmu zastosowane przez wynajmującą spółkę nie odpowiadały stawkom rynkowym (które stosował ubezpieczyciel), to oczywistym jest, że w zakresie jakim odszkodowanie nie zostało pokryte przez ubezpieczyciela, obowiązek pokrycia pozostałych kosztów powinien spoczywać na najmującym pojazd. O powyższym jednak poszkodowany w momencie zawierania umowy nie wiedział, bowiem wynajmujący takich informacji ustnie mu nie udzielił ani nie zwrócił uwagi na konieczność przeczytania

kompletu przedstawionych dokumentów przed ich podpisaniem (a przeciętny konsument nie ma obowiązku znać orzecznictwa Sądu Najwyższego na temat najmu aut zastępczych). Jeśli więc przedsiębiorca oferuje bezgotówkowe rozliczenie w takiej formie jak to zostało przedstawione w umowie najmu, to nawet opisanie go w treści tej umowy (oraz pobocznej umowy inkasa) nie zwalnia wynajmującego od tego, żeby poprzez swojego przedstawiciela wszystkie istotne okoliczności takiego rozliczenia najmu najmującemu wyjaśnić i tym samym spełnić ciężący na nim obowiązek informacyjny.

53. Skoro więc żądanie powoda wynikało z nieuczciwej praktyki rynkowej (braku spełnienia obowiązku informacyjnego i wykorzystania mylnego przekonania o zasadach najmu i odpłatności przez pozwanego) to też, w ocenie Sądu, nie zasługiwało na ochronę sądową. Co prawda w ustawie o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym nie ma wskazanych w sposób wyczerpujący zarzutów, jakie konsument może podnieść przeciwko żądaniu przedsiębiorcy, wynikającego z dopuszczenia się przez niego nieuczciwej praktyki rynkowej, jak ma to miejsce w niniejszej sprawie (ustawa zawiera natomiast katalog roszczeń przysługujących konsumentowi). Jednakże w ustawie tej wymieniono i nazwano pewne zachowania, które należy uznać za przejaw nieuczciwej praktyki, poprzez wprowadzenie tzw. domniemania faktycznego, że czynność, która odpowiada tej opisanej w ustawie stanowi nieuczciwą praktykę rynkową (art. 5, 6 czy art. 7 – przykładowy katalog nieuczciwych praktyk).

54. Przejawy takiej nieuczciwej praktyki rynkowej są zachowaniem, które narusza także zasady uczciwego obrotu, a te z kolei, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądów powszechnych, w tym Sądu Najwyższego, mieszczą się w szerszym pojęciu zasad współzycia społecznego, o których mowa w art. 5 k.c. Z treści tego przepisu, że nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest wtedy uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony

55. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 stycznia 2021 r. w sprawie o sygn. akt III CSKP 26/21 wskazał, że „klauzula generalna zawarta w art. 5 k.c. wskazuje na niedopuszczalność czynienia ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny z zasadami współzycia społecznego i ma na celu zapobieżenie stosowaniu prawa w sposób, który prowadzi do skutków nie akceptowalnych z aksjologicznego punktu widzenia. Każdorazowo musi być wypełniona konkretną treścią odnoszącą się do okoliczności sprawy, a kryterium oceny jest wykonywanie uprawnienia materialno-prawnego w aspekcie zasad współzycia społecznego, przez które należy rozumieć podstawowe reguły etycznego i uczciwego postępowania, akceptowane i godne ochrony reguły rzetelnego postępowania w stosunkach społecznych, takich jak "zasady słuszości", "zasady uczciwego obrotu", "zasady uczciwości" czy "lojalności" (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie, sygn. akt I ACa 1106/18, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, sygn. akt V ACa 35/19). Sąd Najwyższy potwierdził więc, iż brak przestrzegania zasad uczciwego obrotu w stosunkach społecznych i prawnych może godzić w zasady współzycia społecznego. W konsekwencji prowadzi to do wniosku, że przedsiębiorca, któremu można zarzucić działanie z pogwałceniem zasad współzycia społecznego wobec konsumenta nie może korzystać z ochrony prawnej, a tym samym nie może żądać spełnienia na swoją rzecz żadnego świadczenia. Taka sytuacja zaistniała w przedmiotowej sprawie.

56. Podstawą prawną oddalenia powództwa stanowią więc art. 5 k.c. W ocenie Sądu dochodzenie zapłaty przez wynajmującego albo od jego następcy – jak ma to miejsce w niniejszej sprawie tj. od spółki (...), w sytuacji, w której wykorzystał on niedostateczne poinformowanie konsumenta o treści zawieranej przez niego umowy, a nadto z powyższej metody uczynił sobie stałą praktykę, narusza zasady uczciwego obrotu, a w konsekwencji zasady współzycia społecznego i tym samym nie zasługuje na ochronę prawną – niezależnie od tej prawnej podstawy. Uznanie, że powód może dochodzić swojego roszczenia przeciwko pozwanemu z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, byłoby równoznaczne z akceptacją nieuczciwych praktyk rynkowych wynajmującego, a które to praktyki z zasady są przecież zakazane (cytowany art. 3 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym).

57. Dlatego też powództwo podlegało oddaleniu w całości.

58. Tylko na marginesie Sąd wskazuje, że w kwestii przedawnienia roszczenia dochodzonego w tym postępowaniu rację przyznał powodowi. Należy się zgodzić, że w wyniku wniesienia pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym doszło do przerwania biegu przedawnienia i w momencie wniesienia pozwu w tej sprawie roszczenie powodowej spółki nie było przedawnione (szerzej na ten temat powód wypowiedział się na k. 89 i 90 – str. 7 i 8 pisma z dnia 9 listopada 2021 r.).

Koszty postępowania

59. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania Sąd oparł na art. 98 § 1, zgodnie z treścią którego strona przegrywająca obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).

60. Jako, że powód jest przegrywającym w niniejszej sprawie, to na nim spoczywał ciężar zwrotu poniesionych przez pozwanego kosztów procesu. Dlatego też Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 917 zł, na którą składała się: opłata skarbową od pełnomocnictwa (17 zł) oraz koszty zastępstwa procesowego (900 zł – na podstawie § 2 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie (art. 98 § 1¹ k.p.c.).

61. Z uwagi na treść art. 106 k.p.c. Sąd nie zasądził kosztów zastępstwa procesowego na rzecz miejskiego rzecznika konsumentów. Wprawdzie Rzecznik przedstawił istotne dla sprawy dowody, co przyczyniło się do wydania przez Sąd ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie, jednakże w niniejszej sprawie rzecznik nie był stroną postępowania. Rzecznikowi przypisać można w niniejszej sprawie rolę nie strony, a prokuratora (zgodnie z art. 63⁴ k.p.c. do jego udziału w sprawie stosuje się przepisy o prokuratorze), a zgodnie z art. 106 k.p.c. udział prokuratora w sprawie nie uzasadnia zwrotu kosztów na rzecz Skarbu Państwa ani od Skarbu Państwa. Sąd nie mógł więc zasądzić na jego rzecz kosztów procesu na takich samych zasadach, jakie obejmowały powoda czy pozwanego. Dopiero samodzielne wystąpienie z powództwem przez Rzecznika Konsumentów powoduje, że może on dochodzić zwrotu kosztów postępowania lub być nimi obciążony (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 124/12).

Zarządzenia:

1. (...)
2. (...)